

38 Andre mener

«Vi som heier på Iran»

På kommentarplass i GD 3. desember bekjentgjør journalist Einar Odden at han heier på Iran.

Jeg trodde først at han mente et fotballag eller noe lignende fra Iran.

Men nei da, Odden mener åpenbart det mullahsyrte, fundamentalistiske, islamske diktaturet Iran. Altså regimet som fyller fengslene med politiske motstandere, krenker det som finns av menneskerettigheter og undertrykker enhver opposisjon.

At Iran ønsker å uslette denokratiske Israel, avfeier han med at de ikke har forsøkt ennå. Akkurat det kan diskuteres: Avtalen som er grunnlaget for Oddens Iran-hyller, er blitt til nettopp for å hindre Iran i å utvikle kjernevåpen som ville ha sørgert for at de islamske fundamentalistene ikke bare hadde viltjen, men også evnen, til å uslette Israel.

Iran henger narkotikasmuglere og drapsmenn på samme måte som USA, skriver Odden, og mener at det ikke noe å ta på veg for. Men han unnlater å fortelle at det slett ikke er bare drapsmenn og narkotikasmuglere som henges i Iran.

Det er dødsdom også for fratall fra islam, blasfemi, homofili, utroskap og drikking av alkohol mer enn to ganger (de to første straffes med offentlig pisking). Også voldtekt straffes med døden, men det skyer sjelden siden det er offeret som har bevisbyrden og selv risikerer å bli hengt for utroskap eller umoral. Jenter kan dømmes til døden fra de er ni år gamle, mens gutter må være over 12 år.

Det religiøse Vokterrådet i Iran – som overstyrer alle samfunnsfunksjoner – benekter at de praktiserer dødsstraff for mindre ånge da de venter til de dømt er 18 år før de henger dem! Vi kan i åenes om at definisjonen er tvilsom. I 2004 ble dessuten en 16 år gammel jente hengt i all offentlighet for å ha begått handlinger «uforenlig med kyskhets».

Ellers praktiserer Iran amputasjon av kropsdeler i sin strafferett, og også lange fengselsstraffer for en rekke forhold som ingen siviliserte land ville forbinde med kriminalitet. Eksempelvis sitter det folk i Iranske fengsler med livstidsdommer for å ha forkjort de kristne evangelier.

Dersom Norge hadde innført iransk strafferett med tilbakevirkende kraft, hadde det knapt vært folk igjen i landet. Majoriteten ville vært både pisket og hengt. Resten hadde sittet i fengsel.

Odden er bekymret for at inntrykket av Iran som en middelaldernasjon vil sitte i lengde i Vesten. Hans bekymring er ikke grunnløs. Kan han forklare hvilket inntrykk som ellers skulle sitte igjen?

Odden avslutter med et oppmuntrende tilrop til Irans ambassadør i Norge sammen med en appell om at vi må forsøke å forstå Iran.

Men hvorfor i all verden skal vi ha forståelse for brutal, islamsk fundamentalisme?

Vi skal fordømme den! Både i Iran, andre steder i verden og ikke minst i Norge.

At en journalist i vår regionsavis heier på diktaturet Iran og ser nedskedsmuligheter heller enn religiøs og politisk terror, er oppsiktsvekkende, bekymringsfullt og frastøtende.

Harald Eivind Bakke
(Frp) Follebu

Klimakrigen om «hockeykøllene»

Fylkestingsrepresentant Jørn Ødegaard fra Fremskrittspartiet svarer i GD 29. november på min kommentar 26. november til hans innlegg 21. november.

Jeg setter pris på innleggets hyggelige tone, men Ødegaard imøtegår ikke det jeg sier om bakgrunnen for den såkalte «hockeykøllene». Jeg viser bl.a. at det ikke er slik, som han hevder, at «middelalderens varmeperiode» og «den lille istiden» ikke kan sees på køllens «skåft». Kurven viser at forskjellen mellom den laveste og høyeste gjennomsnittstemperaturen i løpet av vel tusen år er 0,5 grader C.

Dette kan virke lite, men er nok til at i varme perioder kunne norøne folk lett seile til Grønland, mens i kalde perioder vokste breene og kornet modner ikke i deler av Norge. Det eneste han sier er at forskerteamet bak «hockeykøllene» farer med juks. En kan ikke bare komme med en påstand om juks. Dette må begynnes!

Jeg skjønner i det hele tatt ikke hvorfor det så viktig for Ødegaard å desavuerer «hockeykøllene». Det er faktisk allment erkjent at det har vært varmere og kaldere perioder i de siste tusen årene. I omkring 800 av disse årene har svingningene i liten grad vært menneskeskapte. Dette er del av naturlige variasjoner som har forekommet til alle tider.

Det er først de siste 150 årene at jordens gjennomsnittstemperatur har begynt å stige. Dette vises ved «bladene» på «hockeykøllene». Som nevnt sier den siste rapporten fra FN's klimapanel (2012) at temperaturøkningen har vært 0,89 grader C. Det er også nå et allment erkjent faktum at dette er tilfelle. Men hva mange klimaskeptikere og –kritikere hevder, er at denne er naturlig, og ikke menneskeskapt.

Det er her den store diskusjonen nå står, med følgende tre posisjoner:

– Den observerte temperaturøkningen er i overveiende grad menneskeskapt, som følge av økte utslipp av klimagasser.

– Temperaturøkningen er del av naturlige variasjoner som følge av f.eks. ulike frekvenser av solflekker eller vulkanutbrudd.

– Et mellomstadiumpunkt er at både naturlige og menneskeskapte forhold fører til temperaturøkning. Disse forholdene og de ulike oppfatningene er bl.a. tatt opp i min bok «Klimahistorie & klimapolitikk» (2013).

Klimaforskeren Michael E.

Mann, som var med på utarbeide «hockeykøllene», har skrevet en hel bok om diskusjonen om denne (The Hockey Stick and the Climate Wars, Columbia University Press, 2012).

Han og hans kollegaer er blitt sterkt angrepet av det han kaller «fornektene». Siden 1998 er Mann og hans kollegaer i varierende grad blitt utsatt for svertekampanjer og personlig ubehag.

I boka tar Mann opp det han kaller et hierarki av seks fornektelsesstadier:

1. CO-2-utslippene øker faktisk ikke.
2. Om de øker, har dette ikke noen påvirkning på klimaet, siden det ikke finnes overbevisende sikkerhet for en oppvarming.
3. Selv om det foregår en oppvarming, skyldes dette naturlige årsaker.
4. Selv om oppvarmingen ikke kan bli forklart med naturlige årsaker, og den menneskelige påvirkningen er liten, vil virkningene av kontinuerlige klimagassutslipp bli liten.
5. Selv om en ikke kan fornekte de nåværende og framtidige menneskeskapte påvirkningene på klimaet, vil endringene generelt sett bli bra for oss mennesker.

6. Enten endringene vil bli bra eller ikke for oss, så er menneskene gode til å tilpasse seg endringer. Det er for seint å gjøre noe med dette. Når det er nødvendig vil det, når vi virkelig trenger det, finnes teknologiske løsninger.

Manns erfaring er at fornektene i sin argumentasjon, etter hvert som de vitenskapskapelige resultatene er blitt mer overbevisende, har hatt en tendens til å klare oppover trinene på stigen. Dette bør kanskje også Ødegaard tenke over.

Arne Chr. Stryken
Lillehammer

Sel kommunes budsjett

På nytt øker eiendomsskatten i Sel kommune. For de fleste som bor i gristgrende strøk, viser budsjettforslaget som nå ligger ute til høring, at denne skatten blir opp til fem ganger så høy som nå.

Men økning blir det over alt, og gjelder altså alle innbyggere som leser dette. Samlet øker eiendomsskatten i Sel fra 12 millioner til nesten 20 millioner kroner!

La det være sagt først som sist: jeg innser og aksepterer at eiendomsskatt må man kreve inn, ellers ville tjenestetilbudet få en knekk.

Men å øke denne skatten så dramatisk – over natten – synes jeg er å misbruke sin posisjon som politiker. Det blir for leivvint. Man må ta også seg selv i nakken!

Overforbruk er ikke sedvane i Sel kommune, der en både i Ola Dahls tid og senere, satte sin ære i å drive nøkternt og forsiktig. Den gang gikk folketallet opp. Nå går folketallet ned. – Det blir dyrere og dyrere å bo i Sel, en betenkelig utvikling for regionsenterkommunen.

nen.

Sel kommune har svært dårlig innrettsgrunnlag når det gjelder skatt. Kommunens inntekter på dette området ligger på bare 66 prosent av landsgjennomsnittet.

Folk tjener lite sammenlignet med i mange andre kommuner. Dette kompenseres riktignok ved stailige overføringer opp mot 90 prosent. I denne situasjon må man være forsiktig med å ta opp store lån. Men aldri har gjelda vært større. Vi observerer en fordobling på få år. Rimelige renter bøter på situasjonen – enn så lenge.

De siste 8–9 år har, sammenlignet med tidligere tider, vært en sammenhengende økonomisk fest for kommunene i Norge. Denne muligheten har kommunene brukt, både til å utvikle sine tjenestetilbud og til å forberede seg på framtida. Det er også skapt nye flotte tilbud i Sel som er utelukkende positivt. Det hadde likevel gått an å ta disse investeringene over noe lengre tid, og på den måten makter en sterkere egenfinansiering.

Når man leser budsjettet og ser de krumpspring som gjøres for å få dette sydd sammen, etterlater det et inntrykk av en slags ad hoc-politikk.

Et eksempel er hvordan man går tilbake på rettighetene til bebodde på institusjon om å få være alene om hvert sitt rom. I snart 20 år har det vært sentral politikk å ha enerom. Likevel skal aldersdemente ved Sel Sjukeheim om knappe to år igjen måtte dele rom. Riktignok skal dette skye i en overgangperiode mens man bygger nytt, men de må nå bo sammen med fremmede i lengre tid likevel! Hvor lang tid blir det, to? Desverre er det mye mer utovklende å lese i budsjettokumentene. Dette får ligge i denne omgang.

Jeg anbefaler alle som har anledning, til å lese budsjettokumentene der de ligger ute. Budsjettokumentene er ryddige og oversiktlige – i alle fall lettere tilgjengelige nå enn da jeg deltok i politikken.

Ola Svæet
(tidl. ordfører i Sel) Hamar

Språkåret: Mens vi venter på jula

Det er kanskje litt tidlig å skrive om jula? Kanskje vi skal vente litt til? I påvente av jula har en jo alltid advent å kose seg med. Hvorfor sier man da ikke like godt «påventstida» i stedet for «adventstida»?

Ordet «påvente» finnes ikke på nynorsk i det hele tatt. Så det er grunnen til at jeg skriver på bokmål denne gangen.

Men selv om bokmål har ordet «påvente», har en ikke noe ord «påventetid» eller «påventstid». Men uttrykket «i påvente av» betyr jo i praksis det samme.

«I påvente av...» er ellers selv sagt det samme som å vente på noe. Dette er én grunn til at et slikt ord ikke passer så godt i nynorsk. Det

er et litt kunstig sammensetting. Mest sannsynlig er ordet «påvente» laga som ei fornorsking av det tyske «Erwartung». Verbet «erwarten» betyr nettopp «å vente på» eller «forvente», og «i påvente av» kan også bety å ha forventninger.

Det er mange som har store forventninger til jula, og mange venter spent på julaften. Denne vente- og forventningstida kan virke lang for noen. Men på kalenderen finner man I. advent som den offisielle oppstarten av denne ventetida. Fire søndager, og så er ventetida endelig over.

Mens vi altså driver og venter på norsk, handler adventstida egentlig om at noe eller noen kommer. Selve ordet «advent» kommer av det latinske verbet «advenire», som betyr å komme eller ankomme. Det var seksågt Jesus som kom, og som symbolisk eller rituel kommer igjen hvert år.

Det norske ordet «vente» kommer av gammelnorsk «vænta» eller «vætta» (med assimilasjon av nt til ti), som igjen henger sammen med substantivet «væn» (også «vôn»), dvs. «von» eller «håp». Det å vente er altså å ha håp om at noe skjer. I tysk finner en verbet «vone» som «vâhnen», mens substantivet er «Wahn». Betydninga til «wâhnen» er også å tro eller hape, mens «Wahn» er (sykkelig) innbilning eller å ha ei falsk mening.

Her finner man også ordet «Wahnwitz», som er lånt i norsk som «vanvidd». Forstavinga eller prefikset «van-» hadde en også i gammalnorsk, og betydninga var «å mangle noe». Den samme ordrota finnes i verbet «vante». I de germanske språka tysk og nederlandsk smelta betydninga til orda «vân» og «van-» etter hvert sammen.

Vi mangler stort sett ingen ting, men vi sitter nå her og venter på jula. Vi venter på at den skal komme. Noen av oss ventet kanskje helst på at den skal gå. For noen vil ordet «vanvidd» være en passende beskrivelse av adventstida. Kanskje mange ville føle behov for et ord «avventstid»?

Men alle har kanskje noe de ventet på? Og da kan det vel også passe med ordet «påventstid»? I påvente av jula kan vi i alle fall tenke over om vi mangler noen ord. Lag et nytt ord og gi det bort til noen som «har alt». Gledelig påventstid!

Jens Haugan
Hamar,
førstestannuensis, Hifin

Maihaugstatue

Maihaugen
den laga seg sjøli.
Skaparen er bortgøymd i papir og støv!

Statue, leininga ikkje vil' ha,
det hjelpte ikkje noko
kva vanleg folk sa.

Då sette dei up
ein statutt slik på' nå,
så skaparen usynleggjort
- kunne bli då!

Steinar Odaløkken
Lillehammer, grafisk formgjevar

